

Juba kümnes!

Aivar Jarne (RiTo 4), Riigikogu Toimetiste peatoimetaja, Riigikogu Kantselei pressitalituse juhataja

Siin ta on. Juba kümnes number Riigikogu Toimetisi, läbi viie aasta ja ikka kaks korda aastas. RiTo on läbi põdenud stardipalaviku ja loomisraskused ning tõestanud oma vajalikkust. Temast on kujunenud parlamendi põhiseaduslikke ja ühiskondlikke ülesandeid mõtestav ajakiri, nagu tiitlipöördel kirjas. RiTol on oma püsilugejaskond ning teadusajakirjade riulil koht kenasti olemas... juba ühtlase rohelise rivina.

Riigikogu Toimetised ei sündinud omal ajal tühjale kohale. Mõte Eesti parlamendi oma ajakirjast idanes juba 1990. aastate keskpaigast, kui parlamendiliikmed ja kantselei töötajad olid tutvunud Lääne kolleegide panusega parlamentaarse demokraatia levitamisse. Eripalgelised parlamendiväljaanded julgustasid ideed teoks tegema ka Eestis.

Teisest küljest oli näha, et Eestis ja mujal aset leidnud konverentsidel, seminaridel ja ajurünnakutes, millest mitmeid oli korraldanud ja koordineerinud ka Riigikogu, välja öeldud targad mõtted jäävadki jäadvustamata. Oli tehtud koostööd Eesti riigiasutuste, ülikoolide ning Euroopa Parlamendiuringute ja Dokumendikeskusega, korraldatud rahvusvahelisi seminare sotsiaalteaduste ja õigusloome suhetest tsiviilühiskonnas, igasügisestest Eesti ja Euroopa Liidu teemalisest konverentsist rääkimata.

Toimetisi teele saates

Kui esimese numbriga kokkupanijad 2000. aasta algul 335-leheküljelise rohelise Toimetised ilmutasid, olid nad ettevaatlikult optimistlikud. Tollane Riigikogu esimees Toomas Savi arvas, et RiTo saab eelkõige aidata terviklikumalt ja sügavamalt kajastada parlamentaarse demokraatia ja parlamendi töö olemust ning võimaldada foorumit eri poliitilistele jõududele ja kodanikualgatustele. "See on osa järjepidevast sillaehitamisest Riigikogu ja rahva vahel," kirjutas ta avanumbri Toimetisi teele saates.

Ajakirja esimese peatoimetaja Aare Kasemetsa visiooni kohaselt pidi väljaanne hõlmama nii poliitilise kui ka akadeemilise suunilusega tekste. Ühtede kaante vahele pidid jõudma Riigikogu ja teiste põhiseaduslike institutsioonide ning Eesti ülikoolide, riigiasutuste, aktiivsemate äriühingute ja kodanikeühenduste esindajate seisukohad.

Riigikogu Kantselei direktor Heiki Sibul vastutava väljaandja rollis avaldas lootust, et Toimetised leiavad koha Riigikogus arutatavate probleemidega tegelejate, Riigikogu liikmete, nende nõunike, põhiseaduslike institutsioonide juhtide ja ametnike töölaual. Lugejatena kujutas ta ette ka erakondade liikmeid, kõrgkoolide õppejõude ja üliõpilasi, äri- ja mittetulundusühingute juhte, ajakirjanikke, teiste riikide parlamentide, saatkondade ja rahvusvaheliste organisatsioonide esindajaid ning loomulikult Riigikogu Kantselei teenistujaid.

Proovikivist teemanäitajani

Tegelikult esitleti toonast esinumbrit ka kui proovikivi, kus mitmed mõttetalgute käigus väljakäidud ideed ei olnud leidnud veel sobivaimat vormi. Arvestati isegi asjaoluga, et kui säästueelarvete tõttu teise numbri tarvis raha ei peaks jätkuma, avaldab toimetuse selle ainult internetis ning annab teise ja kolmanda numbri hiljem välja ühiste kaante vahel.

Õnneks must stsenaarium ei käivitunud ning RiTo on lugejate lauale jõudnud oma tavapärase tsükli järgi – Riigikogu kevadistungjärgu lõppedes juuni keskel ning sügisistungjärgu järel jõulude eel.

Statistikat uskudes tuleb tõdeda, et ajakirja kümnes numbris on avaldatud kokku rohkem kui 400 kaastööd, mis teeb ühe numbri kohta üle 40 autori. Tõsi, tuleb möönda sedagi, et esimestes väljaannetes oli kaasautoreid 50 ringis ning lehekülgi kogunes ajakirjas ühe paksu romaani jagu – üle 370. Neljandast numbrist alates on maht vähemalt 100 lehekülje võrra väiksem ning kaastööd 30 ringis.

Kuid loomulikult on kaastööde arvust olulisem nende kvaliteet. RiTo on jäänud nii akadeemiliste kui ka arvamuskirjete avaldamise kohaks. Temas on ruumi nii akadeemikuile kui ka tudengeile, mõistetavalt poliitikutest rääkimata. Kolleegium on tähtsaks pidanud eelkõige seda, et autoril, kellelt kaastöö tellitakse, peab olema ajakirja seatud kriteeriumidest lähtuvalt lugejatele midagi väärtuslikku öelda. Seejuures tuleb seda teha argumenteeritult.

Ka loodetud diskussioonid tähtsate teemade üle on olnud Toimetiste üks osa. Kohe tuleb meelde, et läbi mitme viimase numbri pidasid professorid Ülo Vooglaid ja Mikko Lagerspetz maha tulise arutelu sotsiaalteaduste olukorra kohta Eestis. Veelgi laiem ja pikaajalisem on olnud Euroopa Liidu olemuse ning Eesti ja Euroopa Liidu suhete igakülgne käsitlemine. Eesti majanduse ja hariduselu teadmispõhise juhtimise ning veelgi avaramalt teadmusühiskonna teema jätkub selleski numbris. Ent RiTo ei seisa paigal oma teemade valikul ega ajakirja tehnilisel arendamisel.

RiTo tulevik

Meie parlamendiajakirja tulevik sõltub ühelt poolt sellest, mis suunas areneb demokraatia ja parlamentarism Eestis ja mujal, teiselt poolt aga sellest, kuhu võtab suuna meedia laiemalt. Just muutused meedias, eriti viimasel aastakümnel, on tekitanud probleeme peaaegu kõigi ajakirjandusväljaannete toimetustele. Kas klassikalistele ajalehtedele ja ajakirjadele jätkub lugejaid, kui üha enam võtavad oma osa internet, kõiksugu digitaalsed salvestajad, mobiiltelefonid? Kui juba kõigi poolt armastatud telekanalid peavad tõdema, et noored istuvad järjest rohkem arvuti ja interneti kaaskonnas kui televiisori ja (multi)filmide taga, siis mida peaksid sellest järeldama mahukaid ajakirju tegevad inimesed?

Õnneks pole pilt siiski nii ühene, kui võiks arvata. Ka traditsiooniline trükiajakirjandus suudab pakkuda moodsaid lahendusi ning nõnda pole imestada, et enamikul Eesti ajalehtedest ning ajakirjadest on oma veebiküljed. Ka RiTo on selles mõttes juba loomisest

saati õnnelikus olukorras ning paljudele on tema internetiversioon aadressil www.riigikogu.ee/rva/toimetised tuttavam kui trükiversioon.

Pole karta sedagi, et kaob huvi poliitika ja parlamendi tegemiste vastu. Eelmisel kuul ilmunud raamatus "Eesti elavik 21. sajandi algul" tõdevad meedia- ja ühiskonnauurijad, et huvi poliitika vastu on säilinud, seejuures iseloomustavad seda kesksete tunnustena huvi Riigikogu, valitsuse ja presidendi tegevuse vastu. Riigiinstitutsioonidest valitseb elav huvi just Riigikogu vastu, kelle tegemisi jälgib vähemalt veerand Eesti elanikest. Seetõttu on ülimalt vajalik Riigikogu enda teavitustöö senisest veelgi sihiteadlikum korraldamine info otsepakkujana, nagu tõdetakse ka hiljutises parlamendi kommunikatsiooni käsitlevas uuringus.

Kõik see annab usku ja lootust, et parlamendiajakiri on tema lugejaile endiselt vajalik. Jätkub nii teemasid kui ka väärikaid autoreid. Ning kui midagi soovida, siis võib seda teha avanumbris öeldut korrates: ajakirjale pikka iga ja edu järgmiseks kümnendiks.

P.S.

See oli allakirjutanu viimane peatoimetaja veerg ning ka viimane toimetatud RiTo number. Ent peatoimetaja jõupingutustest üksi ei piisa nii mahuka ja sisuka ajakirja kokkupanekuks. Seitsme viimase numbri vedamise eest tänan loomulikult kolleegiumi, sealhulgas endist peatoimetajat Aare Kasemetsa, kelle ideed ja abi on aidanud ajakirjal läbi lüüa. Erilise tänu olen võlgu tehnilisele toimetajale Triin Soonele ja tegevtoimetajale Marje Jõestele, kelle panust iga numbri valmimisse on võimatu ülehinnata. RiTo uus peatoimetaja 11. numbrist alates on senine kolleegiumiliige Helle Ruusing. Vahedat sulge!

Kasutatud kirjandus

Kalmus, V., Lauristin, M., Pruulmann-Vengerfeldt, P. (toim-d) (2004). Eesti elavik 21. sajandi algul: ülevaade uurimuse "Mina. Maailm. Meedia" tulemustest. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Maailma parlamentide koduleheküljed. – <http://www.ipu.org/english/parlweb.htm>.

McQuail, D. (2003). Massikommunikatsiooni teooria. Tartu.

Möttus, A. (toim) (2004). Riigikogu VII, VIII ja IX koosseis. Statistikat ja kommentaare. Tallinn: Riigikogu Kantselei, Eesti Rahvusraamatukogu.

Riigikogu kui põhiseadusliku institutsiooni kommunikatsioonistrateegia. – <http://www.riigikogu.ee/?id=9262>.

Riigikogu retseptioon Eesti meedias 2003. – <http://www.riigikogu.ee/?id=9262>.

Riigikogu Toimetised, nr 1–10.

Vihalemm, P. (toim) (2004). Meediasüsteem ja meediakasutus Eestis 1965–2004. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.